Tartu muistse linnuse tekkimiseks mõjusid kaasa veel kaks erilist põhjust. Esiteks pole kogu Emajõe ääres teist looduslikult nii soodsat kohta kindlustise rajamiseks kui praegune Toomimäe järskude veerudega etteulatuv neemik, mil keskajal seisis piiskopi loss ja mil praegu asetseb tähetorn. Et just siin on asetsenud muistne Tartu linnus, selles pole kellelgi kahtlust, kes on näinud teisi Eesti muinaslinnu ja veidi tutvunud Tartu topograafiaga. Samale seisukohale on jõudnud ajaloolased ka juba varemini[4]. Siin oli kolmest küljest (Vallikraavi tänava, Emajõe ja nüüdse Lossi tänava poolt) looduslike kõrgete nõlvadega kaitstud poolsaart vaja valli ja kraaviga läbi lõigata ainult veel neljandast, kõige kitsamast küljest, ja suur ning tugev kindlustis oligi saavutatud. Kõige tõenäosuse järgi on kraav ja vall kulgenud Tähe tänava alguse kohalt üles viiva trepitaolise üleskäigu ülaotsast Lossi tänava äärse järsu nõlva alguse kohta (kus praegu all seismograafide keldri uks). Juba üksi selle neemiku sobivuse tõttu oleks olnud loomulik, et ümberkaudu elav rahvas selle oleks ära kasustanud kindlustise ehitamiseks, nagu mujalgi ei ole jäetud tarvitamata vastavaid eeldusi.

Sellele tuleb lisaks teine asjaolu, nimelt et Emajõgi oli muiste ühe Eesti kultuuriala, maakonna, piiriks, mis vajas loomulikult kaitsmist. Juba rooma raua-ajast (1—400 p. Kr.) alates, millal meil tekib paikusasustus ja hakkavad sellekohaselt moodustuma kohalikud kultuurilised ja ühiskondlikud rühmitused, tekib Lõuna-Tartumaa, osalt ka naabruses oleva Võrumaa piirkonda üks omaette rühm, ilmsesti pärastpoolse Oandi maakonna algus. Seda rühma tähistavad muinasleiud, kuid peale nende ka keel: see on tänapäeva tartu-võru murde algtomp. See rühm on algselt põhja suunas ulatunud nähtavasti ainult Emajõeni, kuna rooma raua-ajal Põhja-Tartumaa on olnud, niipalju kui senini teada, kas tühi või suhteliselt väga hõredasti asustatud. Nagu võib järeldada muinasleidudest, on Põhja-Tartumaa saanud asustuse keskmise raua-aja jooksul (400—800 p. Kr.), peamiselt aga alles nooremal raua-ajal (800—1200 p. Kr.). Oandi rühma tihedamini asustatud piirkondi oli algusest peale Emajõe äärne ala, nüüdne Nõo ja Kambja kihelkond. Hiljemini, võibolla nooremal raua-ajal, on siit rahvast asunud ka mõnevõrra põhja poole Emajõge, selle poolt kõneleb seik, et tartu murrak on levinud veidi selles suunas. Suurem osa Põhja-Tartumaast asustati aga põhja poolt, seega hoopis teise murde- ja hõimupiirkonna poolt kui see, mis asus lõuna pool Emajõge. Nõnda oli Emajõgi kaua aega tegelikult Oandi põhjapiiriks ja Tartu selle piiri tähtsaimaks väravaks. Niihästi rahulikud kaupmehed kui ka vaenlikud sõjajõugud, kes tahtsid pääseda põhja poolt Oandisse, tarvitasid loomulikult seda väravat

[4]) Vrd. R. Otto, Zur Ortsbeschreibung und Entstehungsgeschichte von Burg und Stadt Dorpat. Dorpat 1918. — Oletusel, et Tartu linnus oleks asetsenud nüüdse botaanika-aia kohal, ei ole mingit põhja. See saar on alles hiljemini kindlustamise otstarbel kõrgendatud, algselt oli see aga madal ega võinud seda sobivuse suhtes linnuseks võrrelda tähendatud neemikuga Toomimäel.